



12.02.2025

ÄRENDE

Byggnadsskyddsbeslut som gäller Vasa Kronomagasin (VTJ-PRT 101887067K).

ANHÄNGIGGÖRANDE

Närings-, trafik- och miljöcentralen i Södra Österbotten har anhängiggjort ärendet på basis av Museiverkets skyddsframställan 31.10.2016 (MV/16/05.01.01/2016) i egenskap av ett skyddsärende enligt lagen om skyddande av byggnadsarvet (498/2010).

NTM-CENTRALENS BESLUT

Närings-, trafik- och miljöcentralen i Södra Österbotten har undersökt skyddsärendet och beslutar på basis av utlåtanden och utredningar att skydda Vasa Kronomagasin (VTJ-PRT 101887067K) på tomt 905-11-8-1 vid Strandgatan/Lindparken med stöd av lagen om skyddande av byggnadsarvet (498/2010).

OBJEKT SOM SKYDDSFAMSTÄLLAN GÄLLER

Vasa Kronomagasin (VTJ-PRT 101887067K) på tomt 905-11-8-1 vid Strandgatan/Lindparken i Vasa. Byggnaden ägs av Vasa stad.

BEHANDLING AV SKYDDSFAMSTÄLLAN

Skyddsärendet som gäller byggnaden har anhängiggjorts med anledning av Museiverkets skyddsframställan 31.10.2016 (MV/16/05.01.01/2016).

Byggnaden har överlåtits till Vasa stad år 1999 utgående från avtalet om nedläggning av Vasa Kustartilleri. I fråga om överlåtelsen framförde Museiverket i sitt utlåtande om överlåtelse av statens byggnader (087/601/1998, 14.9.1998) följande om objektets skyddsbehov: "Byggnaden måste bevaras. Ändringar av exteriören bör till naturen vara återställande. Inomhus är enbart obetydliga ändringar möjliga och de måste utföras så att den unika interiören tryggas varaktigt."

I sin skyddsframställan anser Museiverket att objektet har sådan betydelse på det nationella planet som avses i 8 § lagen om skyddande av byggnadsarvet när det gäller byggnadshistoria, arkitektur och bevarande.

Byggnadsförbud

Objektet har inte försatts med förbud mot äventyrande av byggnadsarvet.

BESKRIVNING AV OBJEKTEN

Område

Vasa Kronomagasin ligger i den betydande byggda kulturmiljön av riksintresse "Vasa strandparksområde med offentliga byggnader och Vasa Ångkvarn (RKY 2009)". Enligt objektbeskrivningen har strandparksområdet med sina byggnader en betydande ställning i Vasas stadsbild och i stadens silhuett sedd från väster. I objektbeskrivningen uppräknas enskilda byggnader såsom hovrättshuset, länsfängelset, kronomagasinets och landshövdingens residens.

I detaljplanen för Vasa från år 1855 planerade C.A. Setterberg strandparkszonen till ett parkområde i engelsk stil som följer naturens karaktär. I planen anvisades byggplatser för fyra offentliga byggnader i parkområdet. Strandområdet mellan Vasaesplanaden och Tegelbruksgatan var dock under en lång tid ett sorts hamnområde, som vintertid användes bland annat som stadens vedlager. Den första parken som byggdes var parkavsnittet mellan Lantmäterikontoret och Strandgatan som anlades utgående från stadsträdgårdsmästare K.H. Rewals parkplan från år 1934. Strandparken har fått sin nuvarande omfattning först på 1960-talet i och med utfyllnaderna på grund av landhöjningen och utvidgningen av parkområdet.

Vasa Kronomagasin

Kronomagasinets som byggdes som statens spannmålsmagasin har planerats av C.A. Setterberg år 1867. Magasinet blev färdigt år 1872 och ersatte det gamla kronomagasinets som låg i Gamla Vasa. Efter att jordskatten och spannmålsverket lades ner överlät jordbruksministeriet kronomagasinets till Gardets jägarbataljon år 1926. Magasinet användes bland annat för lagring av Försvarsmaktens sprängämnen och utrustning. Efter att Vasa Kustartilleri lades ner övergick magasinet år 1999 i Vasa stads ägo. I stadens ägo har byggnaden fungerat delvis som lager, men det har också föreslagits att den skulle användas för bland annat utställnings- och museibruk.

Spannmålsmagasinet som planerades utgående från anvisningarna av överstyrelsen för offentliga byggnader stod klart år 1872. Det rektangulära spannmålsmagasinet är i två våningar och försett med valmtak. Byggnadsstilen följer den okonstlade tegelgotiken som Setterberg tillägnade sig. Byggnadens fasader har delats in med lisener/kapitälfria tegelpilaster i jämnstora ytor, som avgränsas av en rundbågsfris i den övre delen. Fasadfälten är försedda med små fönsteröppningar med ställlucka i två våningar, men fönstren har ingen egentlig användning i belysningssyfte. I båda hörnen av valmtakets takås finns lanterniner som sticker ut från takets yta. Dessa fungerar som ljusöppningar för att sprida ljuset in på vindsvåningen.

Mellan tegelstommen och spannmålssilodelen med stockstomme i två våningar finns ett cirka 80 cm brett mellanrum, vars syfte var att skydda spannmålet från fukt och skadegörelse. Silornas stomme består av två stockramverk i två våningar som delar mittgången. Dessa delas in i fem lika stora spannmålssilon, i vilka man kunnat lagra 20 000 tunnmått spannmål (cirka 3,3 miljoner liter). Brädfodringen inuti silorna har rivits.

Byggnaden övergick i Försvarsmaktens besittning efter att statens spannmålsverk lades ner år 1925. Byggnaden var i Vasa läns militärdistrikts användning från 1920-talet till slutet av 1990-talet. Militärdistriktet förvarade Försvarsmaktens och Bottniska vikens sjöbevaknings material i magasinet. Försvarsmakten gjorde endast obetydliga förändringar i byggnaden; i siloavdelningarnas bottenvåning gjordes öppningar att gå igenom, spannmålslårarnas ytpaneler revs och ett litet tillfälligt inkvarteringsutrymme byggdes i byggnadens norra del. Även elektrifieringen har förnyats och i två siloutrymmen har reparerande golvgjutningar utförts.

Vasa Kronomagasin är i tekniskt gott skick och till sin exteriör och interiör är byggnaden landets bästa, i ursprungligt skick bevarade kronomagasinet med tegelkonstruktion i Finland.

PLANLÄGGNING, SKYDDSSITUATION OCH UTREDNINGAR

Landskapsplanen

Österbottens landskapsplan 2050 har godkänts 16.12.2024 och i planen har området anvisats som en betydande byggd kulturmiljö av riksintresse. Enligt planeringsbestämmelsen i landskapsplanen: "Vid användning av området måste det säkerställas att kulturmiljön och naturarvet bevarar sina värden. I den mer detaljerade planeringen samt vid byggande ska den byggda kulturmiljön som helhet samt dess särdrag och tidsmässiga skiktning beaktas så att de värden som hänförs till den tryggas och området kan utvecklas."

Generalplan

För området gäller delgeneralplanen för Vasa centrum 2040 som godkändes 10.6.2019. Kronomagasinets ligger i en värdefull byggd kulturmiljö av riksintresse som är anvisad i generalplanen. Enligt planbestämmelsen för området: "Enligt delgeneralplanen bör man värna om byggnadsarvet på RKY-områdena genom att hålla områdena i ändamålsenlig användning. Områdets skala, karaktär, värdefulla stadsrum (esplanaderna, brandgatorna, parkerna och torgen) samt områdets arkitektoniskt eller kulturhistoriskt värdefulla byggnadsbestånd ska bevaras. När området bebyggs eller på annat sätt ändras bör man ta hänsyn till att områdets särskilda värden bevaras. Områdenas kulturhistoriska värde bör framhävas genom kvalitetsmässig och funktionell utveckling av brandgatu-, esplanad- och torgmiljöerna. Museimyndigheterna bör höras om områdets planer."

I generalplanen har Kronomagasinets fastighet anvisats som område för offentlig service och förvaltning (PY). Enligt planbeteckningen reserveras området i huvudsak för offentlig verksamhet och verksamhet med offentlig karaktär. På området får i viss mån även andra arbetsplatser och bostäder placeras. I generalplanen har byggnaden anvisats med objektbeteckningen "Arkitektoniskt eller kulturhistoriskt värdefull byggnad eller annat objekt som man bör värna om". Enligt beteckningen fastställs objektets skyddsbehov samt -nivå i detaljplanen eller genom lagen. Arkitektoniskt och kulturhistoriskt värdefulla objekt bör användas och skötas så att deras värde består.

Detaljplan

För området gäller detaljplan nr 496 som har fastställts 31.10.1979. I planen har fastigheten anvisats som kvarterområde för Försvarsmaktens byggnader (Yp). I detaljplanen har magasinet anvisats med beteckningen His1 (Byggnaden får inte förstöras utan tvingande skäl. Reparations- och ändringsarbeten i byggnaden eller ändringar av dess användningsändamål bör vara sådana att byggnadens arkitektoniskt värdefulla eller för stadsbilden betydande karaktär bevaras). Med avsikt på användningsändamålet och skyddsbestämmelsens innehåll kan detaljplanen anses vara föråldrad.

Vasa stad har påbörjat arbetet med att ändra detaljplanen för Fängelsestrandens och Kronomagasinets område och ett myndighetssamråd i enlighet med 66 § i lagen om områdesanvändning har hållits 15.1.2025 i det inledande skedet av planeringen. Staden framförde att ett beslut om Kronomagasinets skyddsärende skulle fattas under den pågående beredningen av planprojektet. Staden har låtit utföra en kulturhistorisk utredning om Kronomagasinets, Fängelsestranden, Lindparken och Skräddargrund (Ramboll 2025) som utredningsmaterial för planprojektet.

Betydande byggd kulturmiljö av riksintresse (RKY)

Vasa Kronomagasin ligger i den betydande byggda kulturmiljön av riksintresse "Vasa strandparksområde med offentliga byggnader och Vasa Ångkvarn (RKY 2009)". Enligt objektbeskrivningen har strandparksområdet med sina byggnader en betydande ställning i Vasas stadsbild och i stadens silhuett sedd från väster. I objektbeskrivningen uppräknas enskilda värdefulla byggnader såsom hovrättshuset, länsfängelset, kronomagasinets och landshövdingens residens.

Generalplan för Fiskstrandens och Lindparkens strandzon, 2010 (Arkkittehtitoimisto A-Konsultit)

Utredningen har varit grunden för Stadsstrandens användningsplan och i utredningen presenteras alternativa användningsändamål för Kronomagasinets.

Kronomagasinets, Fängelsestrandens, Lindparkens och Skräddargrunds kulturhistoriska utredning (Ramboll 2025)

I utredningen behandlas detaljerat planerings- och användningshistorien för Kronomagasinets i Vasa såsom även reparations- och ändringsåtgärder som har gjorts. I utredningen konstateras att Vasa Kronomagasin representerar nygotiken som är säregen för länsarkitekt C.A. Setterbergs produktion. På objektet har man tillämpat konstruktionslösningar som är typiska för kronans spannmålsmagasin. Byggnaden har värden förknippade med förvaltningshistorien, arkitekturen och stadsbilden och med beaktande av bevarandestatusen är byggnaden unik. Vasa Kronomagasin hör till klass I i värdeklassificeringen och den kan anses ha riksomfattande betydelse och värde.

UTLÅTANDEN

Museiverket 31.10.2016 MV/16/05.01.01/2016

I sin skyddsframställan beskriver Museiverket området plansituation och byggnadens historiska referensram samt framför följande om objektet:

”De statliga kronomagasinerna spelade en viktig roll för beskattningen, eftersom skatterna under en lång tid betalades huvudsakligen i form av spannmålsprodukter. Kronomagasinerna har uppförts åtminstone från och med 1700-talet. Syftet med spannmålslagringen i kronomagasinerna var att ta emot, lagra och förmedla skattespannmålet vidare för kronans och i synnerhet garnisonernas såsom även privatas behov. Kronomagasinerna fanns i regel i länens huvudstäder och garnisonsstäderna, men de fanns också på andra ställen. Kronomagasinerna placerades ofta i kanterna av städerna för att skydda dem från eldsvådor och vid vatten för att underlätta spannmålstransporter sjövägen.

I utredningen som utfördes år 1908 nämndes att det finns 20 kronomagasin i Finland. De flesta av dem har bevarats ända tills idag. Några av dem är idag i museibruk, bland annat kronomagasinerna i Tavastehus, Nyslott, Åbo och Tammerfors. I samband med ändringar av användningsändamålet har kronomagasinerna i Finland huvudsakligen förlorat sin ursprungliga karaktär när det gäller interiören. På basis av tillgängliga uppgifter ser det ut som om kronomagasinerna i Vasa, Kronoby och Kauhajoki är de enda kronomagasinerna i Finland, i vilka interiören till största del har bevarats i ursprungligt skick.

Kronomagasinet som byggdes som statens spannmålsmagasin har planerats av C.A. Setterberg år 1867. Magasinet blev färdigt år 1872 och ersatte det gamla kronomagasinet som låg i Gamla Vasa. Som en följd av att jordskatten slopades och spannmålsverket lades ner överlät jordbruksministeriet kronomagasinet till Gardets jägarbataljon år 1926. Planerna på att ändra byggnaden till jägarbrigadens stab och bostäder för stabspersonalen verkställdes inte, vilket innebar att byggnadens interiör bevarades. Magasinet användes bland annat för lagring av Försvarens sprängämnen och utrustning. I och med att Vasa kustartilleri lades ner övergick magasinet i Vasa stads ägo år 1999. Efter detta har byggnaden stått tom och använts som lager.

Magasinet står lite söder om länsfängelset i Lindparken som är en del av av den vidsträckta strandparkszonen. Lindparken med sina grusgångar och små öppningar har planerats av stadsträdgårdsmästare H. Reval år 1937. Under byggnadstiden sträckte sig havsstranden dock ända fram till kronomagasinet och den nuvarande strandlinjen är resultat av senare utförda jordschaktningarna. Lindparken som med sina grusgångar och öppningar avspeglar miljöns historiska skiktning är en del som är värd att värna om i strandparkszonen.

Setterbergs kronomagasin är en tegelbyggnad i två våningar med rektangulär bottenplan och valmtak. Fasaderna är försedda med lisener, segmentbågade fönsteröppningar tillslutna med metalluckor. Lisernerna är symmetriskt placerade i två våningar samt försedda med en rundbågsfris i den övre kanten på väggen. Enligt Setterbergs arbetsbeskrivning har fasaden renmurats för att den ska hålla, en rappad yta skulle ha fordrat regelbundet underhåll. Det plåtförsedda taket har två lanterniner,

som släpper in ljus på vindsvåningen. Byggnadens grundform, fasadens särdrag och den inre konstruktionen är typiska för kronomagasinerna. Inuti byggnaden, cirka 80 centimeter från ytterväggen, finns en stockkram, som utgör en annan konstruktion innanför tegelstommen. Fasadens fönsteröppningar är uppenbart avsedda för ventilation och inte för belysning och de öppnas in mot den smala gången mellan stock- och tegelstommen. Båda våningarna är indelade enligt likartade bottenplan i tio rum försedda med stockvägg och grupperade på båda sidorna av mittgången. I rummen har det funnits spannmålslårar som sannolikt har rivits då byggnaden har överförs i Försvarsmaktens bruk. Trapporna ligger i mittgången. Ovanför den andra våningen finns en öppen vind.

Museiverket ger följande utlåtande om byggnadsskyddet: "I sitt utlåtande (087/601/1998, 14.9.1998) om överlåtelse av statliga byggnader har Museiverket framfört följande skyddsbehov när det gäller kronomagasinerna: Byggnaden måste bevaras. Ändringar av exteriören bör till naturen vara återställande. Inomhus är enbart obetydliga ändringar möjliga och de måste utföras så att den unika interiören tryggas varaktigt."

I utlåtandet år 2016 konstateras att det inte har gjorts någon byggnadshistorisk utredning om byggnaden inklusive dess omgivning. I fråga om skyddsärendet stiftade Museiverket bekantskap med objektet 11.4.2016 och då uppskattades byggnadens skyddsbehov och användbarhet.

Eventuell ny användning av kronomagasinerna fordrar anpassning till byggnadens särdrag, minimering av ändringarna och omsorgsfull planering. Särskilda frågor är bevarandet av de få öppningarna i fasaden och interiörens stockkonstruktioner och trätor. Eftersom det inte har gjorts en byggnadshistorisk utredning om kronomagasinerna, måste man i samband med reparations- och ändringsarbeten vara beredd på att mera detaljerat utreda objektets historia, ursprungliga utförande och ändringsskeden.

FÖRUTSÄTTNINGARNA FÖR SKYDD

Vasa Kronomagasin är en del av länsarkitekt C.A. Setterbergs år 1855 planerade detaljplan för Nya Vasa och dess strandparkszon, som en gång i tiden representerade den nya stadsplaneringen.

Kronomagasinerna som konkret ger uttryck för statens spannmålsförsörjning berättar om agrarsamhällets spannmålsbaserade beskattningspraxis under århundraden (lagens 85 § 5 punkten historisk beviskraft). Genom fasadernas stildrag är byggnaden sammankopplad med sin egen tidsepok och den besitter de särdrag som är typiska för 1800-talets kronomagasin (3. representativitet). Det exceptionellt, till interiören och fasaderna välbevarade kronomagasinerna (1 raritet, 4 ursprunglighet) har sådan nationell betydelse som avses i 8 § lagen om skyddande av byggnadsarvet.

FÖRSLAG TILL INRIKTNING AV SKYDDET

Museiverket framför att skyddet avgränsas att gälla kronomagasinerna exteriöra arkitektur, byggnadsstomme och interiör.

Begreppen exteriör arkitektur, byggnadsstomme och interiör används i följande betydelse:

- Den exteriöra arkitekturen omfattar fasadernas och vattentakets konstruktioner, material och detaljer. Fönster och dörrar hör i sin helhet till den exteriöra arkitekturen.
- Byggnadsstommen omfattar den bärande stommen, till vilken hör grunden, ytterväggar i tegel, den interiöra stockstommen med följare samt de bärande mellanväggarna i botten-, mellan- och övre bjälklaget.
- Interiören är en helhet som består av rumsindelningen och den fasta inredningens delar (trappor, dörrar, innerväggar med stockyta).

Förslag till skyddsbestämmelser:

1. Vasa Kronomagasin bör skötas och användas så att byggnadens kulturhistoriska värde bevaras.
2. Kronomagasinets exteriöra arkitektur, byggnadsstomme och interiör bör bevaras. De centrala dragen hos arkitekturen i anslutning till användningen som spannmålmagasin bör bevaras i samband med reparations- och ändringsarbeten.
3. I första och andra våningen måste rumsindelningen som grundar sig på mittgången och rummen som är grupperade runt omkring den bevaras. Innerväggarna bör i regel bevaras så att de har en yta i stock. Ändringar av interiören som grundar sig på funktionella behov är möjliga, om man förmår trygga interiörens grunddrag.
4. I reparations- och ändringsarbeten används hållbara lösningar med avsikt på material och arkitektur, vilka grundar sig på att känna till utrymmenas och byggnadsdelarnas historia, värde och betydelse. När skyddade byggnadsdelar förnyas följs den befintliga modellen, formen, konstruktionen och materialet.
5. När det gäller reparations- och ändringsarbeten hörs Museiverket i egenskap av sakkunnig. Museiverket har rätt att ge anvisningar om tillämpning av skyddsbestämmelserna.

Vasa stads utlåtande 29.11.2016

I utlåtandet om skyddsframställan specificeras kort skyddsframställans grunder, objektets byggnadshistoria, planläget och ändringar som gjorts på objektet.

Staden ger följande utlåtande: "Vasa stad anser att Kronomagasinets har nationell betydelse i enlighet med Museiverkets skyddsframställan. Byggnaden har inte varit i sitt ursprungliga bruk på cirka 90 år, men den är välbevarad. Byggnaden är stängd för stadsborna och dess värde i vardagen framträder inte. Stadens mål är att hitta ett användningsändamål och en användare som beaktar byggnadens kulturhistoriska värde.

Vasa stad förutsätter att skyddet med stöd av lagen om byggnadsarvet möjliggör genomtänkt kompletteringsbyggande. Skyddsbestämmelserna bör göra nödvändiga, obetydliga ändringar som krävs för den framtida verksamheten möjliga. Med dessa avses åtgärder som passar arkitekturen och stöder byggnadens värde och dess användbarhet. I generalplanen 2010 för Fiskstrandens och Lindparkens strandzon har eventuella ändringar av Kronomagasinets skisserats (bifogat material).

Vasa stad vill gå framåt i det fortsatta utvecklingsarbetet i samarbete med Museiverket.

Före det slutliga beslutet önskar staden en förhandling om ärendet. Stadens utlåtande har gjorts upp tillsammans med hussektorn, Österbottens museum, planläggningen och byggnadstillsynen.

ANNAN BEHANDLING AV SKYDDSÄRENDET

En förhandling har hållits om skyddsframställan och skyddsbestämmelsernas innehåll mellan Vasa stad, Museiverket och NTM-centralen 12.9.2019 och efter att planändringen blev anhängig 22.1.2025. Staden och museimyndigheterna var enhälliga om byggnadens riksomfattande värde och skyddsstatus.

I samband med förhandlingarna år 2019 föreslog staden att skyddsbestämmelserna preciseras så att de i ny användning av byggnaden möjliggör eventuella nödvändiga ändringsarbeten som respekterar byggnadens skyddsvärden när det gäller exempelvis krav på tekniska system och brandsäkerhet samt obetydliga ändringar av fasaden.

Under sammanträdet 22.1.2025 om planen för Kronomagasinets och byggnadens värdering presenterade staden målen för ändringen av detaljplanen och utredningen om den kulturhistoriska utredningen av Kronomagasinets, Fängelsestranden, Lindparken och Skräddargrund (Ramboll 2025), i vilken kronomagasinets nationella värde stärktes. Under sammanträdet behandlades också justeringarna av skyddsframställan på basis av förhandlingarna år 2019, vilkas syfte är att göra flexibel användning enligt objektets skyddsvärden möjlig. Under sammanträdet framfördes också möjligheten till undantagslov som år 2020 infördes i lagen om skydd av byggnadsarbete (17.12.2020/1085), vilken är möjlig att tillämpa när ny användning av byggnaden planeras.

HÖRANDE AV GRANNARNA

Objektets grannar har skriftligen hörts om skyddsframställan. Inga åsikter har lämnats in i hörandet.

NÄRINGS-, TRAFIK- OCH MILJÖCENTRALENS AVGÖRANDE

Närings-, trafik- och miljöcentralen i Södra Österbotten har undersökt skyddsärendet och beslutar på basis av utlåtanden och utredningar att skydda Vasa Kronomagasinsbyggnad (VTJ-PRT 101887067K) på tomt 905-11-8-1 vid Strandgatan/Lindparken med stöd av lagen om skyddande av byggnadsarvet (498/2010).

SKYDDETS INRIKTNING

Utgående från förhandlingarna i skyddsärendet har NTM-centralen preciserat Museiverkets skyddsbestämmelser så att bestämmelserna möjliggör nödvändiga ändringar som krävs för ett nytt användningsändamål av byggnaden. Ändringarna får dock inte försämra kronomagasinets byggnadsskyddsvärde.

INRIKTNING AV SKYDDET

Skyddet av byggnaden gäller Vasa Kronomagasinets exteriöra arkitektur, byggnadsstomme och interiör.

Begreppen exteriör arkitektur, byggnadsstomme och interiör används i följande betydelse:

- Den exteriöra arkitekturen omfattar fasadernas och vattentakets konstruktioner, material och detaljer. Fönster och dörrar hör i sin helhet till den exteriöra arkitekturen.
- Byggnadsstommen omfattar den bärande stommen, till vilken hör grunden, ytterväggar i tegel, den interna stockstommen med följare samt de bärande mellanväggarna i botten-, mellan- och översta bjälklaget.
- Interiören är en helhet som består av rumsindelningen och den fasta inledningens delar (trappor, dörrar, silodelarnas väggar inklusive konstruktionsdelar, brädgolv).

SKYDDSBESTÄMMELSER

1. Vasa Kronomagasinet får inte rivas och dess omgivning bör skötas och användas så att byggnadens kulturhistoriska värde bevaras.
2. Kronomagasinets exteriöra arkitektur, byggnadsstomme och interiör bör bevaras. Den centrala karaktären i arkitekturen i anslutning till spannmålsanvändningen bör bevaras i samband med reparations- och ändringsarbeten. I fasaderna får små ändringar utföras som krävs för ny verksamhet. Ändringar får inte äventyra objektets arkitektoniska eller historiska värde.
3. På första och andra våningen måste rumsindelningen som grundar sig på mittgången och de utrymmen som grupperas runt den bevaras. Silorna bör i regel bevaras med stockyta. Ändringar av interiören som grundar sig på funktionella behov är möjliga om man förmår trygga interiörens grunddrag.
4. I reparations- och ändringsarbeten används hållbara lösningar när det gäller materialen och arkitekturen. Lösningarna bör grunda sig på kunskaper om utrymmenas och byggnadsdelarnas historia, värde och betydelse. När skyddade byggnadsdelar förnyas följs befintlig modell, form, konstruktion och material.
5. Byggnads- och hustekniska ändringar samt ändringar som krävs för användningsändamålet måste anpassas till byggnadernas arkitektur och andra särdrag.
6. I reparations- och ändringsarbeten måste Museiverket höras i egenskap av sakkunnig. Museiverket har rätt att ge anvisningar om tillämpning av skyddsbestämmelserna.

UTGÅNGSPUNKTER OCH MOTIVERINGAR

Beslutets motiveringar

På basis av 3 § i lagen om skydd av byggnadsarvet (498/2010) kan man för bevarande av byggnadsarvet skydda byggnader, konstruktioner, byggnadsgrupper eller bebyggda områden som är av betydelse med avseende på byggnadshistoria, byggnadskonst, byggnadsteknik eller särskilda miljövärden eller med avseende på en byggnads användning eller händelser som är förknippade med den.

Skyddet kan också omfatta en del av en byggnad, en byggnads fasta inredning eller ett område som har åstadkommits genom byggande eller plantering. Med fast inredning avses dörrar, fönster, lister, eldstäder, ytmaterial, tekniska anordningar, fasta inventarier eller annan därmed jämförbar inredning samt sådana maskiner och anläggningar som hänför sig till byggnadens användningsändamål och som är permanent installerade i byggnaden.

Det som nedan bestäms om byggnader gäller på motsvarande sätt övriga skyddsobjekt som avses i 1 och 2 mom.

Enligt 2 § i lagen tillämpas denna lag på skyddandet av byggnadsarvet, om inte något annat föreskrivs i denna lag. Bestämmelser om skyddandet av byggnadsarvet på detaljplaneområden samt på områden som omfattas av byggförbud för utarbetande av en detaljplan finns i markanvändnings- och bygglagen (132/1999).

Utan hinder av vad som föreskrivs i 2 mom. tillämpas denna lag också på ett sådant område som avses i 2 mom., om:

- 1) objektet är av nationell betydelse,
- 2) objektets fortbestånd och skydd inte kan tryggas med stöd av markanvändnings- och bygglagen och med stöd av bestämmelser eller föreskrifter som har utfärdats med stöd av den, eller
- 3) det på grund av situationen inom detaljplaneringen finns särskilda skäl att skydda objektet i enlighet med denna lag.

Enligt 8 § i lagen om skydd av byggnadsarvet kan en byggnad skyddas om den är av betydelse på det nationella planet, på landskapsplanet eller på lokalplanet. En byggnads betydelse bedöms på följande grunder:

- 1) byggnaden är sällsynt eller unik (raritet),
- 2) byggnaden i historiskt avseende är typisk för området (typisk karaktär),
- 3) byggnaden har typiska drag som avspeglar ett visst område eller en viss tid (representativitet),
- 4) byggnadens ursprungliga eller därmed jämförbara användning, byggnadssätt, arkitektur eller stil framträder och fortbestår (autenticitet),
- 5) byggnaden är av betydelse som vittnesbörd om en historisk händelse eller företeelse eller som ett sådant exempel som beskriver och ökar kunskapen om händelsen eller företeelsen (historiskt bevisvärde), eller
- 6) olika konstruktioner, material och stilar som avspeglar den historia och kontinuitet som hänför sig till byggandet, byggnadsvärden och byggnadens användning är synliga på byggnaden (historiska skikt).

Vasa kronomagasinbyggnads (VTJ-PRT 101887067K) skyddsvärden har beskrivits i Museiverkets skyddsframställan, beslutets objektbeskrivning och den historiska utredningen om Fängelsestranden, Lindparken och Skraddargrund (Ramboll 2025).

Byggnaden ingår i den byggnadsspecifika förteckningen över betydande byggd kulturmiljö av riksintresse (RKY-område) "Vasa strandparksområde med offentliga byggnader och Vasa Ångkvarn." Inventeringen har med statsrådets beslut tagits med som inventering som avses i de riksomfattande målen för områdesanvändningen som grundar sig på markanvändnings- och bygglagen. Dessa objekt bör beaktas som utgångspunkt i planeringen av områdesanvändningen.

På basis av skyddsframställan, delgeneralplanen och utredningarna om byggnaden har Vasa Kronomagasin som enskild byggnad och representant för byggnadstypen konstateras vara ett nationellt värdefullt objekt när det gäller den arkitektoniska kvaliteten, historiska representativiteten och bevarandestatusen. Byggnaden är det enda kronomagasinet i tegelkonstruktion, som till sin exteriör och interiör har bevarats i nästan ursprunglig form. Skyddet av byggnadens interiör kan inte tryggas tillräckligt genom förfaranden enligt lagen om områdesanvändning.

Skyddsbeslutet har fattats på följande grunder enligt 2 § i lagen om skyddande av byggnadsarvet:

- Objektet har nationellt värde.
- Kronomagasinets interiör kan inte helt och hållet skyddas med stöd av lagen om områdesanvändning eller stadganden och bestämmelser som utfärdats med stöd av den.

TILLÄMPADE RÄTTSNORMER

Lag om skyddande av byggnadsarvet (498/2010) § 2, 3, 4, 7, 8, 9, 11, 24

Lag om områdesanvändning (752/2023) § 1, 18, 50, 51, 57

SÖKANDE AV ÄNDRING

Den som är missnöjd med detta beslut kan söka om ändring genom besvär till Vasa förvaltningsrätt Besvärsanvisningen medföljer som bilaga.

Chef för enheten för områdesanvändning
och grundvatten

JYRKI PALOMÄKI

Överinspektör

JUHANI HALLASMAA

BESLUT

Elektroniskt och mot mottagningsbevis:

Vasa stad
Elektroniskt:
Museiverket

FÖR KÄNNEDOM

(elektroniskt eller med brev)
Miljöministeriet, avdelningen för byggd miljö
Regionala ansvarsmuseet/Museerna i Vasa
Vasa byggnadstillsyn
Lantmäteriverket (när beslutet har vunnit laga kraft)
Grannarna

BILAGOR Kartbilaga.
Besvärsanvisning

Anteckning om elektroniskt godkännande finns på en skild sida i slutet av handlingen.